

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

Кафедра захист рослин

**IV Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»**

*28 листопада 2023 року
м.Полтава*

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 28 листопада 2023 р.). Полтава: ПДАУ, 2023. 150 с.
ISBN 978-617-8231-35-4.

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 442 від 27 жовтня 2023 р. (IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспелов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 26.12.2023 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН	9
Білявський Ю. В., Білявська Л. Г.	ВИДАТНІ ФІТОПАТОЛОГИ ПОЛТАВЩИНИ 9
Білявський Ю. В., Білявська Л. Г., Сокирко М. П.	130 РОКІВ ДОВГОСТРОКОВОМУ ДОСЛІДУ «ЦІЛИНА» 12
Коцюрuba І. О., Піщаленко М. А.	ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ОГЛОБЛІНА ДМИТРА ОЛЕКСІЙОВИЧА 14
Каленіченко Н. О., Піщаленко М. А.	МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ КУРДЮМОВ – ЗАСНОВНИК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРИКЛАДНОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ 16
Демченко О. В., Піщаленко М. А.	ПЕРШЕ ЕНТОМОЛОГІЧНЕ БЮРО ПОЛТАВСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО ЗЕМСТВА 19
Писаренко В.М., Піщаленко М.А., Пономаренко С.В., Логвиненко В.В.	РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ АГРОЦЕНОЗІВ НА ПОЛТАВЩИНІ В КІНЦІ ХІХ - НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 21
Самородов В. М., Кигим С. Л.	ЕНТОМОЛОГІЧНІ ЗВИТЯГИ ДМИТРА ОГЛОБЛИНА (1893-1942): ДО 130-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО 25
Самородов В. М., Шиян О. О.	ГОЛОВНА ПРАЦЯ ЕНТОМОЛОГА М.В. КУРДЮМОВА (1885-1917) ТА ЇЇ ПОСТУП КРИЗЬ СТОЛІТТЯ 28
РОЗДІЛ 2. ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНІТОРИНГ. ІНТЕГРОВАНІЙ ЗАХИСТ	32
Білявська Л. Г., Білявський Ю. В.	ПОШИРЕННЯ ПІДГРИЗАЮЧИХ СОВОК У СОСВИХ АГРОЕНОЗАХ 32
Борзих О. І., Круть М. В.	ПРОГНОЗУВАННЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ АГРОЦЕНОЗІВ (ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ) 35
Бялас В. В., Гіболенко І. В.	ФІТОСАНІТАРНА СИТУАЦІЯ ЩОДО РЕГУЛЬОВАНИХ ШКІДЛИВИХ ОРГАНІЗМІВ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ 39
Волошин В. О., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І.	ЕЛЕМЕНТИ ЗАХИСТУ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ВІД ЗБУДНИКІВ ГРИБНИХ ХВОРОБ 41
Голосна Л. М., Афанасьєва О. Г.	ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА МЕТОДІВ ФІТОПАТОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ 44
Гордєєва О. Ф., Біленко О. П., Воропіна В. О.	ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ШКІДНИКІВ РІПАКУ НА ПОЛТАВЩИНІ 47
Жиліна Т. Б.	ФІТОСАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ ПОСІВІВ ГОРОХУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 49
Заворотній Б. Ю.,	ФУНГІЦИДИ РЕКОМЕНДОВАНІ В ЗАХИСТІ ЗЕРНОВИХ 52

аспектів ентомології. Микола Васильович зібрав величезну ентомологічну колекцію (понад 30 000 комах та пошкоджених ними рослин) і величезну бібліотеку наукової літератури (понад 3000 томів), значну частину якої склали праці, опубліковані в Західній Європі та Північній Америці. Колекція зберігається у Полтавському музеї історії дослідного поля.

Микола Васильович Курдюмов був членом товариства дослідників природи при Харківському університеті (1907), Київського товариства любителів природи (1908), Полтавського сільськогосподарського товариства (1910), Американської асоціації прикладних ентомологів та Товариства діячів прикладної ентомології [1].

Бібліографія:

1. Закалюжний В. Полтавці – відомі зоологи, Астраля. 2017. С. 85-88.
2. Піщаленко М. А., Писаренко В. М., Гокунь Т. О. Місце та роль Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції ім. М. І. Вавилова у становленні та розвитку вітчизняної прикладної ентомології. *Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту*. 1999. №4. С. 18-23.

ПЕРШЕ ЕНТОМОЛОГІЧНЕ БЮРО ПОЛТАВСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО ЗЕМСТВА

Демченко О. В., Піщаленко М. А.

Полтавський державний аграрний університет

На час створення ентомологічного бюро працівники ентомологічного відділу Полтавської науково-дослідної станції завоювали визнання серед вчених, але не могли в повній мірі задовольнити потреби населення у проведенні кваліфікованої допомоги у боротьбі з комахами-шкідниками безпосередньо на місцях. Тому на 45-тих Губернських земських зборах і було підняте питання про створення наукової структури яка могла б вирішувати нагальні питання щодо допомоги селянам в боротьбі з комахами шкідникам. Після вирішення організаційних питань було прийняте рішення щодо створення першого ентомологічного бюро Полтавського губернського земства основною задачею якого було надання кваліфікованої допомоги хліборобам. Своє існування ця установа почала в 1914 р.

Очолив роботу Першого ентомологічного бюро Полтавського губернського земства молодший спеціаліст Департаменту землеробства з прикладної ентомології – Дмитро Миколайович Бородин. Саме під його керівництвом був сформований і опублікований перший річний звіт про роботу Бюро. За звітній період працівниками бюро були видані «Листки ентомологічного бюро» (1914-1915 рр). За перший рік роботи Бюро створило сітку з 597 власних кореспондентів, провело детальне обстеження угідь на теренах колишньої Полтавської губернії. Перед початком роботи на

спеціальному засіданні управи Полтавської губернії Бородіним Д. М. була представлена Програма ентомологічного бюро, яка включала в себе такі пункти:

1. Письмова і усна пропаганда серед населення Полтавської губернії раціональних методів боротьби зі шкідниками і хворобами рослин.

2. Систематичний збір відомостей про шкідників, хвороби та збитки, які вони спричиняють, а також про засоби боротьби, які проти них рекомендувалося застосовувати.

3. Участь працівників ентомологічного бюро, у разі необхідності, у винищувальних заходах проти масових шкідників.

Також передбачалося випускати періодичні популярні видання трьох типів - Листки ентомологічного бюро Полтавського губернського земства.

У Листках першого типу працівники ентомологічного бюро повинні були інформувати населення про найбільш поширених шкідників губернії, вказуючи при цьому на найбільш ефективні і передові методи боротьби з ними. Обов'язково вказуючи на інвентар та матеріали, які при цьому використовувалися та адреси фірм де все це можна було б придбати.

У Листках другого типу увага повинна була приділятися заходам для захисту від комплексу шкідників певних видів сільськогосподарських культур, з наданням такої ж інформації, що і в першому типі листків

Третій тип Листків носив сезонний характер. В цих виданнях була інформація про заходи боротьби з шкідниками саду, городу, поля в залежності від періоду вегетації культурних рослин з вищезгаданою інформацією

Для вивчення шкодочиної ентомофауни Полтавської губернії було прийнято рішення щодо залучення до цієї справи безпосередньо місцеве населення. З цією метою в журналі Хуторянин була розміщена об'ява на яку відгукнулось 597 господарів [1]. Для них Бюро були розіслані вище згадані Листки а також контейнери для невідомих їм комах, які повинні були визначатися фахівцями бюро. Крім Листків кореспондентам висилалися кожні два наступних тижні (починаючи з 15 березня і закінчуючи 15 вересня) спеціальні картки:

- «рожева» у ній реєстрували шкідників та хвороби садків;
- «жовта» для шкідників польових культур;
- «зелена» для шкідників спеціальних культур (коноплі, тютюну тощо).

Всього за сезон кожному з кореспондентів було надіслано 13 рожевих, 12 жовтих та 11 зелених карток. Картки на одному боці мали графі для заповнення кореспондентами, а на іншому мали друкований штампель ентомологічного бюро для безкоштовної пересилки. Всього було надіслано 16955 карток з них назад було отримано 5865. З яких з повідомленням про пошкодження 1875 і навпаки з відсутністю про пошкодження 3990 [2].

Протягом усього звітнього періоду проводили детальне вивчення ентомофауни агроценозів Полтавської губернії. Саме за допомогою речової

анкети в агроценозах Полтавської губернії було виявлено такого шкідника, як пшеничний комарик (*Contarinia tritici* Krby.).

У 1914 році був опублікований Перший звіт про діяльність ентомологічного бюро губернії. Він складався із вступу та трьох розділів. У вступі містилась інформація про структуру ентомологічного бюро та методику проведення досліджень, якими користувалися його співробітники для встановлення видової належності шкідників сільськогосподарських культур.

Перший розділ був присвячений шкідникам зернових культур Полтавської губернії (за даними бюро їх нараховувалося 39 видів). Другий розділ містив інформацію про шкідників саду і лісу (42 види) [2]. У третьому розділі розглядалися шкідники спеціальних культур картоплі, соняшнику, буряків, коноплі, кавунів і динь (27 видів) [1, 2]. Також у кожному з цих розділів була інформація про повіти, де були зафіксовані ті чи інші шкідники, та методи боротьби, що проти них застосовувалися, із вказівкою на найефективніші. Ентомологічне бюро проіснувало всього один рік. Але воно внесло великий вклад в розвиток прикладної ентомології.

Бібліографія:

1. Закалюжний В. Полтавці – відомі зоологи, Астраля. 2017, С. 85-88.
2. Піщаленко М. А., Писаренко В. М., Гокунь Т. О. Місце та роль Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції ім. Вавилова М. І. у становленні та розвитку вітчизняної прикладної ентомології//Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. 1999. №4. С.18-23.

РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ АГРОЦЕНОЗІВ НА ПОЛТАВЩИНІ В КІНЦІ ХІХ - НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Писаренко В. М.¹, Піщаленко М. А.¹, Пономаренко С. В.², Логвиненко В.В.¹

Полтавський державний аграрний університет

Полтавська державна сільськогосподарська станція ім. М.І. Вавилова

Інституту свинарства і агропромислового виробництва

Національної академії аграрних наук України

Одна із перших загальних характеристик видового складу комах – шкідників агроценозів Полтавщини була зроблена Філіп'євим В. І. в 1883 році. В своїй роботі він описав 36 видів найпоширеніших шкідників полів, саду, городу. Серед яких значне місце відведено детальному опису шкідників зернових злаків – сарані італійській, хлібним жукам та ґрунтоживучим шкідникам [8]. Потім короткі відомості про найпоширеніших шкідників агроценозів колишньої Полтавської губернії з'являлися у щорічних звітах Статистичного бюро Полтавського губернського земства. Ці відомості базувалися на звітах повітових агрономів, які час від часу надходили до